

Verplichting GFT-inzameling per 1 januari 1994

BEREIDHEID TOT MEDEWERKING AAN GESCHEIDEN INZAMELING GROOT ONDANKS ENKELE PRAKTISCHE PROBLEMEN

TON DAAMEN

Van de ongeveer 5,5 miljoen ton huishoudelijk afval die wij jaarlijks in Nederland produceren bestaat ongeveer de helft uit groente-, fruit- en tuinafval, in het jargon afgekort tot GFT-afval. Deze afvalstroom kan worden beschouwd als grondstof voor een waardevol nieuw produkt: GFT-compost. Compost is vooral een verbeteraar van de structuur van de bodem. Een stand van zaken van de invoering van gescheiden inzameling.

Per 1 januari 1994 zullen alle Nederlandse gemeenten verplicht zijn om het GFT-afval gescheiden in te zamelen. Ruim de helft van de Nederlandse gemeenten en reinigingsdiensten heeft inmiddels een compleet nieuwe inzamelstructuur opgezet, vooral gericht op de GFT-inzameling. De burgers doen goed mee en de inzameling is succesvol.

WETGEVING

In het Nationaal Milieubeleidsplan (1989) zijn activiteiten geformuleerd ten aanzien van de gescheiden inzameling. In het Nationaal Milieubeleidsplan + (1990) is dit verder uitgewerkt en wordt gesteld dat in het jaar 2000 66% van het huishoudelijk afval hergebruikt dient te worden en de afvalstroom met 10% gereduceerd wordt middels preventie.

Het Ministerie van VROM heeft een actieprogramma GFT ontwikkeld, dat beschouwd kan worden als een concrete uitwerking van deze plannen. Het actieprogramma heeft tot doel om een versnelde invoering van gescheiden inzameling en verwerking van GFT-afval te ondersteunen. De inhoudelijke informatievoorziening in het kader van het Actieprogramma GFT wordt verzorgd door het GFT Infopunt, een landelijk informatiepunt voor bestuurders en functionarissen betrokken bij de afvalverwijdering.

De verplichting tot gescheiden inzameling van GFT-afval wordt wettelijk vastgelegd in het nieuwe hoofdstuk Afvalstoffen in de Wet Milieubeheer¹. Het nieuwe hoofdstuk zal waarschijnlijk vlak voor 1 januari 1994 in werking treden. Door deze verplichting ook vast te leggen in een algemene maatregel van bestuur gebaseerd op de huidige Afvalstoffenwet, is zeker gesteld dat met ingang van 1 januari 1994 voor gemeenten de plicht tot gescheiden inzameling van GFT-afval geldt.

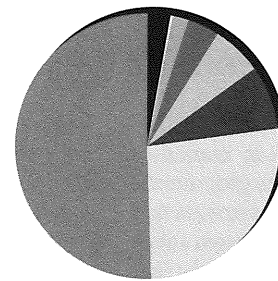
2,6 MILJOEN

Sinds de aankondiging van minister Alders van VROM eind 1990 dat de gescheiden inzameling van GFT-afval per 1 januari 1994 verplicht wordt, is de GFT-inzameling in een stroomversnelling geraakt. Vooruitlopend op deze verplichting zijn inmiddels 347 gemeenten geheel of gedeeltelijk aan de slag gegaan met gescheiden inzameling. Het gaat hierbij om bijna 54% van het totaal aantal gemeenten. In deze 347 gemeenten zijn ruim 2,6 miljoen huishoudens aangesloten op de gescheiden inzameling van GFT-afval. Dit is ongeveer 43% van het totaal aantal Nederlandse huishoudens.

Een aantal provincies waaronder Friesland en Noord-Holland loopt voorop als het gaat om GFT-inzameling, terwijl in bijvoorbeeld Zeeland en Limburg de gescheiden inzameling nog niet of nauwelijks van de grond komt. Per 1 januari 1994 zal ongeveer 60% van de Nederlandse huishoudens zijn aangesloten op de GFT-inzameling.

Bij gescheiden inzameling van GFT-afval is het 'inzamelmodel' het gezicht van de

Samenstelling huishoudelijk afval
Bron: RIVM (1989)

50,5% GFT-afval
26,5% papier
7,8% kunststof
6,2% glas
3,9% metaal
1,9% textiel
0,3% KCA
2,9% rest

nieuwe manier van afvalverwijdering. Het inzamelmodel is een combinatie van inzamel frequentie, inzamel middel en inzamelvoertuig. Hieruit kan een groot aantal combinaties worden samengesteld. Het model omvat de inzameling van zowel het GFT-afval als het overige afval, ook wel aangeduid als 'restafval'.

De keuze van de frequentie van inzameling is gebonden aan bepalingen uit de Afvalstoffenwet. Volgens artikel 3 zijn gemeenten verplicht om wekelijks het huishoudelijk afval in te zamelen. De provincie kan echter ontheffing verlenen van de wekelijkse inzamel plicht. Hiervoor wordt advies gevraagd aan de Regionale Inspectie Milieuhygiëne. De Regionale inspecties hebben een gezamenlijk standpunt bepaald met betrekking tot het buiten toepassing verklaren van de wekelijkse inzamel plicht bij gescheiden inzameling van GFT-afval.

LAAGBOUW

Vooralsnog heeft de rijksoverheid geen concrete sturing gegeven aan de keuze voor bepaalde inzamelmodellen. Gemeenten die in de jaren '80 als eersten zijn gestart met de GFT-inzameling, hebben op dit terrein veel pionierswerk verricht. Deze gemeenten kunnen worden beschouwd als 'trendsetters' van het thans

Inzamelings GFT-afval in Nieuwegein.

Bron: Teunis Versluis

meest gebruikte inzamelmodel.

Acht van de tien gemeenten hebben tot nu toe namelijk gekozen voor het model waarbij met een traditionele vuilnisauto de ene week het GFT-afval wordt ingezameld en de andere week het restafval. De huishoudens hebben dan de beschikking over een kleine minicontainer voor het GFT-afval en een grote minicontainer voor het restafval. Met name kostenoverwegingen liggen ten grondslag aan de keuze voor deze alternerende wijze van inzamelen. Toch zijn de meerkosten van een wekelijkse inzameling minder hoog dan altijd wordt verondersteld.

Het Ministerie van VROM is inmiddels gestart met een apart actieprogramma gericht op het gescheiden inzamelen van andere afvalstromen, zoals papier, glas, textiel, kunststof en dergelijke. De rijksoverheid ziet zich nu echter gesteld voor het feit dat het moeilijk is aansluiting te vinden bij bestaande inzamelmodellen voor GFT- en restafval.

Het gebruik van twee minicontainers biedt immers weinig mogelijkheden om in de toekomst deze afvalstromen huishoofd te gaan inzamelen. Introductie van een derde minicontainer zal, vanwege het extra ruimtebeslag, weerstand oproepen onder de burgers. Dit kan betekenen dat gemeenten andere inzamelmiddelen (bijvoorbeeld kratten of zakken) zullen moeten inzetten, waarvoor weer aparte inzamelvoertuigen nodig zijn.

Bij het gebruik van een minicontainer voor GFT-afval en een plastic zak voor restafval, is er meer ruimte voor een tweede container. In de gemeente Breda heeft men gekozen voor een andere aanpak. Hier zamelt men GFT- en restafval in met behulp van een 'duobak', een grote minicontainer met een tussenschot. Daarnaast kunnen burgers papier aanbieden in een minicontainer en verpakkingsmateriaal in een plastic zak.

Alhoewel de meeste gemeenten nog steeds kiezen voor een alternerende inzamelrequentie, is de wekelijkse inzameling met behulp van een duobak in opmars. Hiervoor dient de gemeente echter speciale inzamelvoertuigen met twee compartimenten aan te schaffen. Serviceverlening aan de burger en het minimali-

seren van stankoverlast zijn aspecten die voor een gemeente bepalend kunnen zijn bij de keuze voor de duobak.

Overigens leiden alle inzamelmodellen voor de laagbouw die tot op heden in de praktijk zijn ingezet, tot vergelijkbare resultaten met betrekking tot kwantiteit (apart ingezamelde hoeveelheden GFT-afval) en kwaliteit (een zuiverheid van het GFT-afval van gemiddeld 95%).

HOOGBOUW

Bewoners in de hoogbouw ontvangen meestal een klein keukennemertje om het GFT-afval in op te sparen alvorens het te deponeren in verzamelcontainers buiten de flat. In de gestapelde bouw en bij galerijflats in steden als Amsterdam en Den Haag, wordt als alternatief voor de verzamelcontainer een ronde 35 liter emmer gebruikt, de zogenaamde 'biobak'. Deze GFT-emmer wordt wekelijks ingezameld en de indruk bestaat dat de ingezamelde hoeveelheid gft-afval per huishouden groter is dan bij gebruik van verzamelcontainers.

Momenteel is er een nieuwe generatie emmers op de markt. In de gemeente Utrecht wordt op grote schaal een 40 liter emmer ingevoerd en enkele andere grote gemeenten zullen starten met een 25 liter emmer. In tegenstelling tot de biobak kunnen deze emmers geleegd worden met behulp van traditionele beladingssystemen op de vuilnisauto.

Helaas moet worden vastgesteld dat voor de hoogbouw nog geen inzamelmiddelen bestaan die voor de volle 100% voldoen. Toch zijn er al gemeenten die meer aan-

dacht schenken aan bijvoorbeeld het creëren van inpandige voorzieningen en het zoeken naar samenwerking met woningbouwverenigingen, huiseigenaren en architecten.

Gescheiden inzameling staat of valt met de bereidheid van de burgers om mee te doen. Deze bereidheid is duidelijk aanwezig, getuige het enorme aanbod en de zuiverheid van het GFT-afval. Goede voorlichting is en blijft een noodzakelijke voorwaarde om burgers te motiveren deel te nemen aan de gescheiden inzameling. Om als gemeente aan de taakstelling van 66% hergebruik te kunnen voldoen, zal naast de inzameling van GFT-afval ook aandacht geschonken moeten worden aan de gescheiden inzameling van onder andere papier, glas, textiel en kunststof. De rijksoverheid zou hierbij sturend kunnen optreden. Dit betekent concreet: aangeven op welke wijze en met welke inzamelmodellen gemeenten een maximaal hergebruik kunnen bewerkstelligen en hoe hierbij aansluiting gevonden kan worden bij bestaande modellen voor GFT-inzameling.

Ton Daamen is werkzaam bij Bureau Milieu & Werk in Tilburg en tevens verbonden aan het GFT Infopunt.

Bureau Milieu & Werk is gespecialiseerd in organisatie- en beheersvraagstukken bij afvalverwijdering, in opdracht van overheden en bedrijven.

1. Het nieuwe hoofdstuk Afvalstoffen is een integratie van de huidige Afvalstoffenwet en de Wet chemische afvalstoffen. De wet Milieubeheer zal de huidige Wet algemene bepalingen milieuhygiëne vervangen.